

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 116 • Maribor, torek, dne 10. oktobra 1939 • Leto XIV

Zahtevamo

svobodo tiska, svobodo govora, zborovanja in združevanja, enako, tajno, splošno in direktno volilno pravico, v državna, banovinska in občinska zastopstva, demokratično samoupravo v delavskih socialnih ustanovah.

To so osnovne zahteve delavstva vsega sveta, ki se je zanje borilo in se še bori ravno sto let. Zato tudi slovensko delavstvo ne bo nehalo teh zahtev postavljati, dokler se ne bodo uresničile. V mnogih deželah delavstvo te pravice že dolgo uživa in gotovo ne na škodo dotičnih dežel. Ravno dežele, kjer tudi delavstvo uživa vse demokratične pravice polnopravnih državljanov, služijo lahko po svojem blagostanju, notranji urejenosti in konsolidaciji za vzor ostalim državam, kjer teh svobod ni. V mnogih deželah je bilo delavsko gibanje doslej še preslabo, da bi si bilo moglo te pravice priboriti, vendar je zahteva po njih vedno glasnejša; v nekaterih evropskih deželah, kjer je delavstvo te pravice in svobode že uživalo, se je pa vedno bolj brezobzirno nastopajoči povojni reakciji posrečilo, jih začasno ukiniti in pahniti delavstvo v brezpravnost, kakršna je vladala še pred sto leti. Prišli so novi preroki, ki so začeli trditi, da je demokracija nesmisel in škodljiva, da svoboda tiska in govora le razburja duhove in ovira gospodarski napredek, ki se le pod avtoritativnimi diktatorskimi režimi lahko lepo razvija; trdili so, da so izvoljena zastopstva navadne »kvačbude«, ki se le pripravijo in ničesar pozitivnega ne sklenejo. Zato so si ti krivi preroki izmislili novo »demokracijo«, demokracijo avtoritete, močne roke, diktature, ki je po njihovem prava in čista demokracija, postavljena od zgoraj. Ti ljudje so hoteli diskreditirati demokracijo, a diskreditirali so sami sebe. — Če je kje demokracija odpovedala, ni odpovedala radi demokracije, temveč zato, ker so jo izvajali taki demokrati. Demokracija kot pojem, kot sistem, je in bo še dolgo ostala najidealnejša oblika družabnega reda, le ljudje, ki bodo z njo upravljali, se morajo poboljšati. Tako pa vidimo danes, da je demokracija nekaternikom le sredstvo, da se potom nje povzpnejo do oblasti, ko pa so enkrat na vrhu, se jim pa zazdi nevarna, ker bi potom nje mogli spet zleteti s svojega položaja, ki bi ga hoteli izkoristiti v svoje sebične namene. In tedaj začno govoriti proti demokraciji in jo skušajo zadušiti. Odpravijo svobodo tiska, ki bi mogel razkriti njihove mahinacije in povedati, koliko milijonov so si že nagrabili; odpravijo svobodo govora in zborovanja, da bi ljudstvo ne moglo protestirati; odpravijo tajne volitve, da bi si zagotovili izvolitev samo svojih pristašev; razpustijo in prepovejo vse nasprotnne stranke in si ustanovijo svojo, edino priznano, katere člane si nastavijo potem v vse svoje urade in javne ustanove in samo ti so deležni potem raznih ugodnosti. Za vse ostale pa velja: delaš, plačaj in molči, če pa ne pariraš, pa prideš za zamrežna okna. In to, pravijo potem, je prava, izboljšana demokracija, demokracija osebnosti, močne roke. Da, to je »demokracija« takih »demokratov«. Z demokracijo kot idealom, ki so se zanj narodi borili že sto in stoletja, pa nima tako početje ničesar skupnega. Takih »demokratov«, ki čvekajo o »laži demokracijah« severnih in zapadno evropskih držav, tudi pri nas ne manjka.

„MIROVNA DEBATA“

o Hitlerjevih ponudbah

Želja po miru je brez dvoma želja vsakega človeka, ki ima v sebi čut človečnosti in odgovornosti. Ako bi šlo po željah narodov, bi tudi sedanje vojne ne bilo, ker je nepotrebna in v ničemer

upravičena. Sedaj, ko je vojna v polnem teku in je padlo na bojnih poljanah že nadeset-tisoče vojakov, se čujejo glasovi o miru.

Kaj ponuja Hitler, da bi dosegel mir?

Hitler je svojo mirovno ponudbo objavil, že ko je podpisal prijateljski pakt s Sovjetsko Rusijo, v katerem je to izrecno omenjeno. Dne 6. oktobra je imel govor v nemškem državnem zboru, ki naj bi bil po njegovem mnenju nekaka mirovna ponudba in podlaga za mirovna pogajanja.

Ako izpustimo vse, kar je nebitnega v tem govoru, kot so izpadi proti Poljski in na račun Anglije in Francije, njegove izjave o prijateljskem sodelovanju med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo, zagotovila vsem nemškim sosednim državam, da bo Nemčija spoštovala njih meje in nedotakljivost njihovega ozemlja, potem ostanejo te-le zahteve:

Nemško in rusko interesno področje.

1. Da se ustvari meja rajha, ki bo odgovarjala obstoječemu stanju s stališča zgodovine, narodnostnih razmer in gospodarskih odnosov. 2. Pomiritev cele oblasti, da se tam uvede trajen mir in red. 3. Brezpogojno jamstvo varnosti ne samo za nemško ozemlje, temveč tudi za skupni interesni pas. 4. Nova ureditev in obnova gospodarskega življenja in prometa in s tem tudi kulturnega in prosvetnega razvoja. 5. Kot najvažnejša naloga pa se je pojavila preureditev narodnih razmer, to je, da se izvrši preseljevanje posameznih narodnosti, da bi po končanem procesu nastale jasnejše meje med narodnostmi.

Glede južne in južnovzhodne Evrope velja vse ono, kar je povedano za nem-

Odmevi Hitlerjevega govora

V Angliji in Franciji izjavljajo, da bosta angleška in francoska vlada skup-

no odgovorili na Hitlerjeve predloge v teku tega tedna. Pravijo pa tudi, da je

škoro-rusko interesno področje, razen tega pa še: 1. Poskus ureditve židovskega vprašanja. 2. Ponovna izgradnja prometa in gospodarskega življenja v korist vseh ljudi, ki žive v tem prostoru. 3. Jamstvo varnosti za ves ta prostor. 4. Vzpostavitev poljske države, ki bo po svoji izgradnji in svojem vodstvu nudila jamstvo, da ne bo postala novo ognjišče požarov proti rajhu niti trik proti Nemčiji in Sovjetski Rusiji.

Vse Evrope se pa tiče:

1. Nemčija je pripravljena ustvariti popolno jasnost glede svojih zunanje-političnih razmer. Noče nobene revizije mej, razen, da se ji vrnejo kolonije. 2. Treba nanovo urediti tržišča in valutna vprašanja ter odstraniti zapreke za svobodno trgovino. 3. Zajamčiti je mir in občutek varnosti evropskih narodov na ta način, da se potrdi sedanje stanje v Evropi in zmanjša oboroževanje ter pojasni vprašanje gotovih vrst orožja, ki lahko po svojem učinku prodre tudi do srca vsakega naroda.

To se da izvesti le s sodelovanjem narodov. Ali sodelovanje ali konferenca je nemogoča, dokler pokajo topovi. Zato je potrebno vse to pripraviti, preden bo milijone žrtev.

To je moja zadnja izjava. Če bo odbita, se bomo borili. Prav nič ne dvomim v nemško zmago. Toda v vojni so bili že večkrat tudi vsi premagani. O aem bo odločila usoda.

Vojna na zapadu

Boji med Moselo in Saaro.

Poročila z zapadnega bojišča ne vsebujejo nobenih senzacij. Vse operacije se vodijo z razmeroma zelo malim številom čet. Ponajveč gre za boje predstraž.

V pokrajini reke Mosele, pri Oren-talu, so nemške čete zavzele takoj ob začetku vojne par sto metrov francoskega ozemlja. Sedaj so Francozi Nemce prepodili in prodrli šest kilometrov globoko na nemško ozemlje. Boji se vodijo na fronti v širini okrog 15 km. Nemci poskušajo s protinapadi, ker to ozemlje ni dovolj utrjeno, Siegfriedova linija se pa nahaja precej oddaljena od tu označenega terena.

Nemci dovažajo za fronto rezerve in velike tanke. Vojaški strokovnjaki se vedno računajo z možnostjo nemškega napada proti Maginotovi liniji. Prepričani pa so, da bi tak napad stal Nemce en milijon vojakov, uspeh bi bil pa kljub takim žrtvam več kot dvomljiv.

Francoski rušilec potopil nemško podmornico

Vojna nemških podmornic je v zastoju. O torpediranju parnikov skoro da ni

več slišati. Mogoče je to v zvezi z dejstvom, da morajo podmornice v roku najdalje 40 dni v svoje baze, ker posadke dalje ne vzdrže. Potemtakem bi bilo pričakovati, da bodo torpediranja parnikov pričela, čim bodo nove podmornice zapustile nemška pristanišča. Te dni je nek francoski rušilec potopil nemško podmornico.

Sporazum med Rumunijo in Madžarsko s posredovanjem Jugoslavije

Obe državi umakneta svoje čete z mej.

Rumunska in madžarska vlada sta se sporazumele, da takoj umakneta vsaka svoje čete z rumunsko-madžarske meje. Ta vest kaže, da je popustila napetost med obema državama in da se je Madžarska odločila, da spornih vprašanj z Rumunijo ne bo urejevala s silo ter da tudi ne bo služila kot orodje v rokah tretjega proti Rumuniji.

Najnoveše vesti trdijo, da je prišlo do sporazuma med Madžarsko in Ru-

predpogoj za mir, rešitev Evrope pred grožnjo z večnimi napadi, zagotovila nemške vlade pa so se že tolikokrat izkazala brez vrednosti, da jim pač ne gre zaupati.

Angleški tisk tudi omenja oni del Hitlerjevega govora, ko je rekel, da naj se sestane konferenca, ki bo odločila uso-do evropske celine za desetletja, pri tem pa pripomnil, da taka konferenca ne more delati med grmenjem topov ali pa pod pritiskom mobiliziranih armad ter zaključil z apelom: Naj odbijejo mo-jo roko tisti, ki mislijo, da je vojna boljša ureditev. Na to, pravi angleški tisk, je samo en odgovor: Vse to je predla-gala Anglija Nemčiji, predno je Hitler ukazal napad na Poljsko. Ako se je se-daj spomnil angleških predlogov, je to zanj kasno, če ne prekasno.

Glede zahteve po kolonijah pa bi bilo treba predvsem povprašati narode, ki tamkaj žive, ako sploh hočejo pod Nemčijo.

Kako sodi Avstralija o Hitlerjevem govoru

Predsednik avstralske vlade Menzies je dejal k Hitlerjevem govoru: »To ni mirovni predlogi, temveč pokus opravičiti vojno. V Hitlerjevem govoru ni bilo povedano, kaj je z vzpostavitvijo neodvisne poljske in češke države, pravtako ni Hitler povedal, kako si zamislja bodoči mir, zlasti pa splošno razorožitev.«

Mussolini niti ni omenil Hitlerjevega govora

Mussolini je po Hitlerjevem govoru sprejel delegacije fašistov in imel na nje nagovor, v katerem pa ni niti z besedico omenil Hitlerjevega govora.

Roosevelt upanje Hitlerja

Izgleda, da Mussolini ni pripravljen posredovati za mir na podlagi Hitlerjevih pogojev. Zato se v Nemčiji računa, da bi bil edina prikladna osebnost Roosevelt.

Finska in Rusija

Rusija je povabila Finsko, da sklene z Rusijo pogodbo, ki bi bila podobna onim s Litvo, Letsko in Estonsko.

Rusija je zagrozila, da bo v nasprotnem primeru ukrepala sama, to je, si vzela pravico, ki jih hoče doseči z diktirano pogodbo.

Finska vlada je izjavila, da se hoče pogajati, ker je dobila zagotovila, da Rusija noče finskega teritorija.

Čehoslovaška vlada v Londonu

Dr. Edvard Beneš je osnoval v Londonu, kakor poroča »Daily Mail«, čehoslovaško vlado. Dr. Beneš je predsednik in prvi minister, bivši čehoslovaški poslanik v Parizu, Osusky, pa zunanji minister.

Italija po Hitlerjevem govoru

O vplivu v srednji Evropi in na Balkanu

Italijansko časopisje piše o Hitlerjevem govoru in dostavlja, da je Hitler vsebino svojega govora sporočil že italijanskemu zunanjemu ministru grofu Ciano, ko ga je nedavno nalašč zato povabil v Berlin. Zato Hitlerjev govor za italijanske vladine kroge ne predstavlja nobenega presenečenja.

V italijanski javnosti se pa mnogo razpravlja o zahtevah Hitlerja po življenjskem prostoru, oziroma interesnem področju, v katerega vključuje zlasti vso srednjo Evropo.

Znano je, da je Italija do prihoda Hitlerja na oblast smatrala kot svojo interesno sfero: Avstrijo in Madžarsko, pa tudi Balkan in da je v svrhu varovanja svojih interesov v srednji Evropi bila tudi v najožjih stikih s Poljsko, ki jo je smatrala kot potreben protiutež proti silam, katere bi utegnile motiti interesno področje v srednji in južnovzhodni Evropi.

Od interesnega področja v srednji Evropi je po zasedbi Avstrije ostala Italiji samo Madžarska. In ako bi sedaj zmagala nemška teza o izključnem vplivu v srednji Evropi, potem bi bila tudi ta postojanka za Italijo izgubljena in Italija docela izrinjena iz srednje Evrope.

Kakšen je položaj glede Balkana, je tudi po Hitlerjevem govoru ostalo nejasno. Italija je svoje interese na Balkanu povdarila z zasedbo Albanije.

Ali obstoja med Nemčijo in Rusijo kakšen dogovor glede Balkana, se ne ve natančno. Na podlagi gospodarskih načrtov, ki so bili objavljeni nedavno, pa se da sklepati, da se Nemčija tudi Balkanu ni odrekla. Kakšen pomen naj bi sicer imel nemški načrt gospodarske

konference za balkanske in severne države z namenom, da se vključijo v nemško gospodarstvo?

Zato se čujejo glasovi, da se name-rava Italija radi Balkana pogajati z Rusijo in se z njo porazgovoriti glede razdelitve vpliva. V tem pravcu je morala italijanska vlada najbrž že pripravljati tla v Moskvi, ker se je Sovjetska Rusija odločila, da pošlje v Rim novega poslanca. Taka izmenjava poslanikov je običajna, ako se pričakujejo važna pogajanja od docela spremenjenimi razmerami, za kar se poslužuje diplomacija vedno novih ljudi in ne takih, ki so bili obremenjeni s preteklostjo. Odpoklic ruskega zunanjega ministra Litvinova n. pr. je pomenil popolno spremembo sovjetske zunanje politike.

Za to svojo politiko pa skuša Italija pridobiti tudi balkanske države in se trudi, da jih prepriča o svoji dobrohotnosti. Odpoklic čet z albansko-grške meje naj bi pomiril Grke, odpoklic čet z otočja Dodekanez pa Turke, glede Jugoslavije pa vsi odločilni činitelji povčarjajo, kako presrčni so odnošaji Rima in Beograda. Balkan je Italiji nujno potreben ne samo za neke vrste gospodarsko ekspanzijo, ampak tudi kot kritje iz boka. Italijanski odgovorni činitelji mislijo, da ako bi sedaj dobili za te svoje načrte Rusijo in jo uverili o tem, da je ta italijanska politika pripravljena upoštevati tudi ruske cilje na Balkanu, bi bil prestiž Italije kot velesile na jugovzhodu Evrope dokončno utrjen in bi se Italiji ne moglo zgoditi kaj podobnega kot v srednji Evropi.

Tako gledajo na te stvari v Italiji.

Italija ne želi v vojno

razen, ako bi bila napadena.

Italijanska radio stanica v Rimu je v sredo poročala:

»Italijanska politika je na delu, da se druga evropska vojna ne razširi in dobi

katastrofalen obseg za človeštvo. Ni vzroka, da bi se Italija udeležila vojnih operacij, razen če bi morala storiti to v obrambo svojih lastnih interesov.

Zadnje vesti

Nemško-jugoslovanska trgovinska pogajanja v Beogradu so zastala. Delegaciji se nista mogli zediniti za ceno jabolk. Nemčija ponuja znatno nižje cene, kot pa jih je določil Prizad. Ako obvelja stališče Nemčije, bo najhuje prizadeta Slovenija, ki je doslej izvažala največ jabolk v Nemčijo.

Angleška mornarica bo izvojevala v tej vojni odločilno zmago, je izjavil angleški kralj dne 8. oktobra ob priliki obiska, ki ga je napravil angleški mornarici.

Požar v Londonu. V Londonu je bil dne 8. t. m. velik požar, ki je uničil veliko dragocenosti.

Nemci iz baltičkih držav se bodo selili v Nemčijo, kakor se je Hitler obvezal v dogovoru z Rusijo.

Nemčija grozi nevtralnimi državam z intervencijo, ako ne bodo znale preprečiti poletov francoskih in angleških vojaških letal nad njihovim ozemljem.

Iz diplomatskega sveta. »Nova Riječ« piše: »Nedavno je bil imenovan g. Pelivanović za poslanika v Teheranu. Kakšne velike politične in gospodarske interese imamo mi tamkaj, da bi jih ne mogel opravljati navaden konzul, ampak baš poslanik in opolnomočeni minister? — Istotako je sedaj postavljen poslanik v Rigi, majhnem mestu, za nas zelo malo pomembnem. Informiral sem se in zvedel, da je bil v Teheranu doslej samo odpravištvu pošlov, poslaništvo v Rigi pa je bilo zaprto. A kolikor mi je znano, dobivajo naši poslaniki v tujini velike plače. Tako je imenovan sedaj poslanik v Madridu (čemu?), ki ima majhno mesečno plačo okrog 100.000 dinarjev... Istotoliko dobiva sedaj poslanik v Bernu... Jugoslavija po sijaju svoje reprezentacije v mozemstvu (t. j. po plačah svojih zastopstev) zavzema četrto mesto med evropskimi državami, a po blagostanju svojega naroda četrto od spodaj navzgor.«

Zane Grey:

Mož iz gozda

Novi potniki so vstopili v voz: prašni, telebasti, raztrgani možje in par revno oblečenih žen s trdimi potezami v obrazu, ki so razodevale delo in trpljenje, in za njimi še par Mehikancev. Prerivajoč se in glasno zlobudrajoč so se namestili na različnih prostorih.

Potem je zagledala Helen Harve Riggsa, ki je, natovorjen s prtljago, vstopil skozi vrata. Bil je srednje postave, temne in jezovite zunanosti, s skrbno gojenimi, črnimi brkami in ravno takimi lasmi. Njegova obleka je vzbujala veliko pozornost: črn dvo-krilni jopič, črne hlače, ki so bile zatlačene v elegantne škornje, vezen telovnik in frfračoča ruta okrog vratu ter črn sombero. Posebno je bodel v oči njegov opasač s patroni in njegova puška. Bilo je značilno, da je njegov prihod dal ostalim potnikom povod za razne opazke.

Ko je odložil svojo prtljago, je napravil, kot da bi se bil vzravnal, potem pa se je nenadoma obrnil in približal klopi, na kateri sta sedeli deklici. Ko je prišel do klopi, se je vsedel na ročno naslonjalo na sedežu njima nasproti, potegnil svoj sombero z glave in motril Helen s prevdarnimi pogledi.

Nemirno trzanje je bilo v njegovih jasnih, svetlikajočih se očeh in njegova usta so bila grobo oblikovana ter objestna. Helen ga še nikoli ni videla drugje kot doma, zato je ta sprememba, ki jo je opazila na njem, izzvala v njej občutek, kot da bi jo bil

18 kdo z železno pestjo zgrabil za njeno srce.

»Halo, Nell!« je rekel. »Presenečena, ker me vidiš tu?«

»Ne«, je odvrnila hladno.

»Sto gromov, — Vi ste.«

»Harve Riggs, na dan pred mojim odhodom z doma sem Vam bila rekla, da me nič, v resnici čisto nič ne briga, kaj Vi počenjate ali govorite.«

»Zdi se mi, da to ni povsem točno, Nel. Vsaka ženska, kateri sledim, ima razlog, da si stvar premisli. In Vi to veste.«

»Potem ste mi torej sledili — na zapad?« je vprašala Helen, in kljub temu, da se je premagovala, ji je glas trepetal.

»Da, seveda«, je odgovoril, in pri tem svojem početju je prav tako mislil na samega sebe, kot na njo.

»Zakaj? Zakaj? Saj je vendar čisto brez pomena, brez najmanjšega upanja.«

»Zaklel sem se, da boste moja, moja ali nikogar drugega«, je odvrnil, in iz glasu, iz katerega je govorila strast, je zvenel mnogo bolj egoizem, kot pa težnja po ljubezni žene. »Toda jaz bi se bil na vsak način prej ali slej podal proti zapadu.«

»Vi vendar ne pojdete — vso pot — do Pine?« je zajecjala Helen v hipnem napadu slabosti.

»Nel, od tega trenutka dalje Vam ostanem na sledi«, je odvrnil.

Zdajci se je vzavnala Bo, ravno kot sveča, v obraz je bila bleda in oči so se ji svetile.

»Harve Riggs, pustite Nel pri miru«, je rekla z zvenečim, junaškim, mladim glasom. »To Vam re-

Doma in po svetu

Pet let od umora kralja Aleksandra I. Zedinitelja v Marseillu je minulo dne 9. oktobra. Z njim vred je bil umorjen tudi francoski zunanji minister Barthou. Potovanje kralja je imelo tedaj izredno velik zunanji politični pomen. Atentat je bilo delo inozemstva, ki je imelo interes na tem, da prepreči jugoslovansko-francosko sodelovanje.

Državni dohodki ne dosežajo proračunskih postavk. V prvih petih mesecih letošnjega proračunskega leta so znašali državni dohodki 449.651.925 din manj kakor znaša proračunska številka. Po proračunu bi morali znašati dohodki v tem času din 5.394.583.333, znašali so pa din 4.944.931.407. Vzrok padcu gospodarstva in državnih dohodkov so mednarodne politične razmere. Država bo morala svoje izdatke omejiti — ali pa najeti posojilo.

Nova določitev vrednosti zlata, ki služi kot kritje za naše papirnate bankovce. Vlada je izdala naredbo, s katero se Narodna banka pooblašča, da na novo določi vrednost zlata, ki služi kot kritje za naše papirnate bankovce. Doslej je Narodna banka računala vrednost zlata na podlagi cene iz l. 1935. Takrat je stal kg čistega zlata 37.736 dinarjev, sedaj pa stane 61.700 dinarjev. Vsled ponovne ocenitve zlata bi Narodna banka lahko izdala še za 1200 milijonov bankovcev. Toda v zakonu je določeno, da pride dobiček od nove ocenitve zlatega zaklada v korist državi, ki bo s tem denarjem odplačala Narodni banki dolg, ki ga je napravila pri njej v obliki takozvanih blagajniških zapisov.

Vredno zabeležiti. »Slovenec« že par tednov piše za demokracijo. Ako je njegovo spreobrnjenje iskreno, potem naj v prvi vrsti preskrbi, da bodo popravljeni nedemokratski ukrepi v Sloveniji zlasti v delavskih ustanovah. Ko bo vse to in še marsikaj drugega izvršeno, bomo lahko sodili o vrednosti »Slovenec« preorientacije, katero bi mi, ako bi bila iskrena, pozdravili.

Kdo bo volil v senat? Minister pravde dr. Laza Marković je sporočil okrožnim sodiščem, da morajo na podlagi uredbe o razpisu volitev v senat popraviti volilne imenike tako-le: Črtati morajo vse poslance in senatorje, nadalje vse banovinske svetnike, katerim je potekel mandat, ali pa bodo razrešeni mandata do 2. novembra t. l., in smiselno tej določbi tudi vse druge volilne upravičence, katerim bi prestal mandat do 2. novembra. Radi tega bodo črtani iz volilnih seznamov vsi župani v drinski banovini in dravski banovini, ker jim poteče mandat pred 2. novembrom, razen županov v avtonomnih mestih, ki so imenovani na nedoločen čas. V drinski banovini je vsled tega premalo volilcev, da bi se sploh mogla sestaviti kandidatna lista. Mi smo to že napisali pretekli teden, toda samo za uredništvo, sedaj pa pišejo o tem drugi listi javno. Kajti v drinski banovini bo samo 45 volilcev, za sestavo kandidatne liste pa je treba 50 volilnih upravičencev. V dravski banovini bo vseh volilnih upravičencev okrog 80.

Na Hrvaškem naj imajo kruh samo tisti javni uslužbenci, ki so Hrvati. »Hrvatski dnevnik« piše: »... treba se bo držati načela, da naj na Hrvaškem služijo samo njeni pripadniki, ker ni prav, da pripadniki drugih krajev odvzema-

jo kruh domačim sinovom. Naj vsak služi svojemu kraju, a ta kraj naj ga tudi plača. Minister financ dr. Šutej je pokazal pot, po kateri je treba iti... Dvajset let so drugi jedli hrvaški kruh, pa je čas, da pridejo na vrsto Hrvati in domači Srbi, in to na tak način, da se nikomur ne bo zgodila krivica.«

Premeščenih je 1116 finančnih stražnikov, od tega 200 Hrvatov, ki pridejo v banovino Hrvatsko, vsi ostali finančni stražniki pa se selijo iz banovine Hrvatske v druge banovine.

Preiskave radi mučenja jetnikov. »Nova Riječ«, glasilo samostalnih demokratov v Zagrebu piše o premeščanju policijskih uradnikov na zagrebški policiji in zaključuje: »Sedaj je na vrsti tudi policija... Vsa naša javnost zahteva, da se že vendar enkrat začne postopanje po teh tožbah pred sodišči in da se kaznujejo po zasluženju vsi oni policijski uradniki in agenti, ki so delovali protizakonito in na naravnost zverinski način mučili politične jetnike.«

Konfidente iščejo. Na odredbo policijske oblasti so aretirali v Subotici bivšega konfidenta zagrebške policije Ljubomira Beloševiča, ki se je poleg konfidenta Zweigerja najbolj izpostavljal pri preganjanju Hrvatov pod prejšnjimi režimi.

Kako je poslanik bogatel na račun svojih uradnikov. »Nova Riječ« piše: Gospod Vasilij Protić, poslanik v Pragi, je izposloval, da mu je vlada izstavljala čeke, glaseče se na švicarske franke, za izplačilo plač uradnikom poslanstva. (Poprej nekoč so uradniki sami prejeli čeke in jih menjali). Poslanik Protić je v dobi jesenske in pomladne krize v ČSR s temi čeki špekuliral. Menjal jih je na črni borzi po kurzu 20 do 22 Kč za švicarski frank, uradnikom pa je izplačeval po službenem kurzu 6.50 do 7 Kč za frank. Na ta način je Protić mesečno zaslužil od 250 do 300 tisoč din. Ko so se uradniki pritožili in je preiskava ugotovila točnost njih navedb, je bil Protić — upokojen.

Težave belgijske vlade. Belgija je zašla v težaven gospodarski položaj, razen tega so stalna trenja v Pierlotovi vladi, ki šteje 13 ministrov raznih strank. Pričakujejo, da bi utegnili priti do vladine krize.

Med Belgijo in Anglijo so se te dni pričela pogajanja za novo trgovinsko pogodbo, ki naj bi zlasti tudi omogočila nemoten dovoz surovin za belgijsko industrijo skozi angleško-francosko blokado. Verjetno je, da se bodo pogajanja vlekla dalj časa.

Zedinjene države severne Amerike ne priznajo razdelitve Poljske. Ameriški zunanji minister Hull je izjavil, da je Poljska postala žrtev grobe sile in da USA ne prizna razdelitev Poljske.

Francoski bombaž za našo tekstilno industrijo? Naša tekstilna industrija je sedaj pokupila že ves domači pridelek bombaža, ki ga pridelujejo v južni Srbiji ob Vardarju. Vsled povpraševanja po bombažu je cena poskočila od din 16 na din 20 in din 22 za kg. Toda, ker je domači pridelek bombaža zelo majhen, ga bo treba kljub temu uvažati. Kakor se zatrjuje, je Francija obljubila, da bo dobavila potrebne količine bombaža naši tekstilni industriji.

čem in stavim —, ako boste še naprej postopali za nje in si drznili jo nadlegovati, potem Vas bo moj stric Al, ali pa kakšen drug cowboy nagnal iz te dežele.«

»Halo, petelinček«, je odvrnil Riggs mrzlo. »Vidim, da svojega obnašanja še nisi spremenila in da si še vedno divja na cowboje.«

»Kako naj se človek bolje obnaša, ako — ako —«

»Bodi tiho, Bo!« je opominjala Helen. Bilo je težko Bo v tem trenutku potolažiti, kajti mladenka ni imela niti najmanjšega strahu pred njim. V resnici je izgledalo tako, da ga bo vsak hip udarila v obraz. In Helen je opazila, da kakor tudi se je zavedala razlike med domom in divjo deželo, in kakor tudi je bila trdno odločena, ostati hrabra, jo je pa ta preskušnja njene samozavesti našla slabotno. — Toda se bo že zopet opomogla! V tem hipu je izgledalo, kot da je njena mala sestra, s svetlimi očmi, njena zaščitnica. Bo, tako si je mislila Helen, se bo gotovo zelo hitro prilagodila zapadu, ker je bila mlada, naravna in prirodna.

Nato je Bo obrnila hrbet Riggsu in gledala skozi okno. Mož se je smejal. Potem je vstal in se sklonil nad Helen.

»Nel, kamorkoli pojdete, — jaz bom sledil Vašim korakom«, je rekel z odločnim glasom. »Pa najsi se Vam to dopade, ali pa tudi ne. Toda, ako imate le količkaj pameti, ne boste teh ljudi tu zunaj nahujskali proti meni. Sicer bi utegnili, da storim komu kaj zalega... Ali bi ne bilo bolje, da bi sklenila prijateljstvo? Kajti jaz se bom brigal za Vas, vse eno ali Vam je to všeč ali ne.«

(Dalje prihodnjik.)

O demokraciji v zapadnih državah

O demokraciji se sedaj mnogo razpravlja, govori in piše. Popolna demokracija prav gotovo ne obstoja nikjer v Evropi, pač pa se lahko razločuje med državami, v katerih jo je največ ali pa najmanj, oziroma v katerih je sploh ni, kjer vlada diktatura.

Kako je bilo z demokracijo v Franciji do izbruha vojne:

Kljub vsem napakam, ki jih lahko očitamo francoski demokraciji, je bila vendarle taka, da ni bilo treba nikomur bežati preko mej republike radi svojega političnega prepričanja ali pa, ker je izpovedoval drugačna načela, kot pa režim. Še več: Francija je v zadnjih šestih letih postala takorekoč edino zatočišče za preko štiri milijone emigrantov, socialistov, komunistov, židov in ljudi vseh mogočih političnih prepričanj, ki jih ni hotela sprejeti nobena druga država. Nuditi zatočišče političnim preganjanjem se je smatralo vedno kot najosnovnejše politično načelo in načelo humanosti ter so se zlasti delavske stranke vseh dežel vedno najodločneje borile za takozvano azilno pravo. Toda Francija ni bila zaščitnica političnih emigrantov samo po svetovni vojni, ampak tudi pred njo. V Franciji (in Švici) so živeli v prognanstvu vsi tisti ruski revolucionarji, ki bi bili, da so padli v roke carski policiji, plačali svoje prepričanje z glavo. V Franciji se je lahko svobodno tiskala in širila emigrantska politična literatura, ki se je potem izvažala preko vseh mogočih mej v Evropi. Vse to, če nič drugega označuje Francijo kot zemljo demokracije.

Tudi Anglija je bila že od nekdaj zatočišče emigrantov. Omeniti moramo, da je dala gostoljubno streho samemu

utemeljitelju znastvenega marksizma Karlu Marksu, ki je v Londonu dovršil svoje nesmrtno življenjsko delo in sklenil svoje življenje v emigraciji, kamor ga je pognala reakcija, ki je tedaj zagospodarila v Nemčiji. In tam na enem izmed londonskih pokopališč spi še danes mirno svoj poslednji sen, med tem ko so v mnogih drugih državah prekopal grobove in podrli spomenike vseh režimom neljubih politikov, zlasti pa revolucionarjev.

Demokracija v zapadnih državah torej ni bila samo prazna beseda, ampak dejstvo, ki ga lahko izpričajo milijoni političnih borcev najrazličnejših pravic. Take politične demokracije si želimo povsod in kjer je ni, lahko govorimo o politični reakciji. S tem pa še ni rečeno, da je demokracija v Franciji in Angliji bila popolna. Ondotno delavstvo se je tega samo najbolj zavedalo. Zato je vodilo boj za popolno demokracijo in svobodo na osnovi socialne pravičnosti. Ta boj je bil težek in napaden kapitalistični razred je branil svoje privilegije, toda dejstvo, da je delavstvo smelo in moglo razviti delo za svoje ideale in voditi boj za njih uresničitev, nam je dokaz več, da je v teh državah vladala politična demokracija v nasprotju z državami, kjer se je delavsko gibanje ne samo omejevalo, ampak tudi nasilno dušilo in zadušilo. Največja sovražnica demokracije pa je vojna s svojimi izrednimi ukrepi in omejitvami človekove svobode.

Ako je delavstvo proti vojni, potem ne samo iz razlogov humanosti in radi tega, ker ne uvidi potrebe za krvava razračunavanja, ampak tudi radi ohranitve demokracije in svobode.

Važne zaščitne uredbe v prid vpoklicancem

Vpoklicanim vojnim obveznikom ni treba plačati najemnine

dokler so pri vojnih in še tri mesece potem, ko se vrnejo domov. Po preteku treh mesecev morajo potem plačati s prvo redno najemnino tudi 50 odstotkov enomesečne najemnine za pokritje zaostanka in potem vsak nadaljnji mesec istotoliko, dokler zaostanek ni dočela poravnana. To velja tudi za tiste stanovanjske najemnike, ki so sicer formalni lastniki stanovanja, pa jih je pretežno vzdrževal vpoklicani vojni obveznik.

Izpraznjenih stanovanj se ne sme dajati v najem za višjo najemnino.

kot pa jo je plačeval najemnik, ki se je izselil. Kot najvišja dopustna najemnina se smatra najemnina, ki so jo plačevali najemniki dne 1. septembra. Ministrstvo za socialno politiko je izdalo naknadno še eno tolmačenje uredbe o zaščiti stanovanjskih najemnikov, ki ima namen preprečiti izigravanje od strani hišnih posestnikov. Nekateri hišni posestniki so namreč začeli odpovedovati stanovanja za namenom, da bi jih potem oddali novemu najemniku za viš-

jo najemnino. Ministrstvo smatra tako postopanje za spekulacijo in izigravanje pravkar uvedene zaščite, zato je izdalo tolmačenje, da se nobeno po 1. septembru t. l. izpraznjeno stanovanje ne sme oddati za višjo najemnino, ko pa je veljala do 1. septembra. Vse te določbe veljajo tudi za trgovske in obrtne lokale.

Rubež vpoklicanih vojnih obveznikov.

Vlada je izdala uredbo, s katero je predvideno, da se ne more voditi rubež proti vpoklicanemu vojnemu obvezniku za časa dokler služi vojsko in še 30 dni po vrnitvi. Izvzete od te določbe so samo rubeži, ki jih predlagajo delavci ali nameščenci radi neizplačila službenih prejemkov, nadalje rubeži radi vzdrževalnine (alimentov) in rubež za neplačano robo, katere vrednost presega znesek din 1000.— Pač pa je rubež dopusten tudi v slučaju, ako je tožnik v socialno slabšem položaju kot pa dolžnik in se dolžnikov socialni položaj z vpoklicom v vojno službo ni zmanjšal.

Kakšni so delovni pogoji rudarjev v lisanskih rudnikih?

Ivanjica (Drinska banovina), v oktobru 1939.

Mnogi so se obrnili na me radi preskrbe dela v lisanskih rudnikih in z vprašanjem, kakšni so delovni pogoji tu doli. Ni mogoče, da bi vsakemu posameznemu odgovarjal ali pisal, zato sem se odločil, da to storim potom naše »Delavske Politike«, ki jo itak ima naročeno vsak zaveden delavec, ali jo vsaj čita.

Nekaj časa je bilo pri nas zelo slabo za stanovanje in hrano. Sedaj, ko so bile dograjene štiri velike barake (za tukajšnje razmere lepe hiše), je pa stanovanje lahko dobili. Rudniška uprava sprejme več delavcev. Prosil sem ravnatelja rudnika, naj bi vzel vsaj eno četrtino Slovencev, ker vlada pri nas brezposelnost, nekaj tudi radi selitve industrije na jug. Ravnatelj je pristal na moj predlog in sem v sporazumu z njim o tem obvestil celjsko Borzo delo, s prošnjo, da zbere pridne in zanesljive delavce, rudarje in minerje, ki so že delali v kamkolih. Sicer pa zna to delo vsak, oziroma se mu lahko priučiti.

Delavcem seveda ni z rožicami poslano, toda to ni nikjer. Tisti, ki se jim res hoče dela in kruha, lahko pridejo. Zasluzek za težko delo znaša din 24.— do din 35.— pri osemurnem delu na dan. Razen tega ima delavec pravo stanovanje. Priporočljivo je to bolj za samce, ker za družine ni stanovanj. Za čistočo v baraki morajo skrbeti delavci sami. Kot sem omenil, so barake nove in se z nekoliko dobre volje stvar lahko uredi. Ščasoma bi si naši de-

lavci lahko opremili tudi lastno kuhinjo, kajti tukajšnja hrana ne ugaja vsakomur.

Kraj sam je samoten, leži v hribih, daleč proč od drugih naselij. Človek je tu res navezan samo na delo, za zabavo in ostalo si bomo poskrbeli, kadar nas bo več in bomo postali domačini. Z delavci se ne postopa slabo, postajanja ali lenuharjenja pri delu pa še seveda tudi tukaj ne trpi. Izmed višjega osebja omenim zlasti enega ravnatelja, g. K., ki je Hrvat, zelo inteligenten človek, govori vse evropske jezike, strog in natančen, na drugi strani pa demokratičen in pravičen. Denuncijskih stvari ni, vsaki stvari sam prepriča, predno kaj reče ali odloči.

Zatekel sem se semkaj potem, ko sem zjutraj v domovini eksistenco in tudi vsako upanje, da bi še dobil kakšno službo. Ko sem prišel sem doli — 900 km daleč od kraja mojega prejšnjega bivanja — sem si mislil, da bom imel mir, vsaj tu pri naših južnih bratih. Toda prepričal sem se, da nekateri še vedno povprašujejo za menoj in jim žilica še vedno ne da miru. Človek počeno dela in si želi, da bi pozabili nanj tisti, ki mu hočejo vse drugo prej kot pa dobro.

Kdor bi želel kakšna pojasnila, naj se obne na celjsko Borzo delo, kolikor sem mogel, sem pa itak opisal vse kolikor mogoče natančno.

Družnost!

Oset Franc. kemičar.

Katiček sadružic

Človeško življenje v naših duh

Nekaj dni po izbruhu vojne so prinesli francoski časniki to-le kratko vest: »Prvi Francoz, ki je padel za domovino, je Normandijec Emil Neven, kmet, star 29 let, ki se je poročil točno pred šestimi tedni.« Koliko brezmejne tragike leži v teh kratkih, suhoparnih besedah, koliko strnih upov krije ta lakonična vest, ki je oznanila svetu, da je preminulo mlado, cvetoče življenje. Nedogledno pa je število tistih, ki bodo še in ki so že sledili tej prvi francoski žrtvi, kakor je že zdaj strahotno število poljskih in drugih žrtev.

Ni slučaj, da nosijo odgovornost za to izključno moski, Zeno, ki je nositeljica novega življenja, preveva vedno neprimerno večje spoštovanje, do tiste iskre, ki se ji pravi življenje in ki ne zažari nikdar več, ko je vpihnjena. Samo dobri in blaži ljudje bi smeli voditi usodo narodov. Dober in plemenit pa je samo tisti, ki mu je dragoceno vsako človeško življenje, ki bi vedno zastavil vse svoje sile, da reši človeka ali mu prihrani bolečine. Ker sestavljajo narod posamezniki, mora vsak posameznik začeti z delom pri sebi.

Skupna postelja.

Če bi se kdo potrudil in sestavil anketo o tem, koliko Slovencev spi v lastni postelji, bi prišli najbrže do prav poraznih rezultatov. Morda bi se izkazalo, da niti polovica naših ljudi nima lastne postelje, da morda nit tretjina nima človeka dostojnega ležišča. Tam kjer so premoženjske razmere krive temu stanju, ni pričakovati še tako kma'u izboljšanja, kajti kako naj delavec in bajtar, ki komaj živi, oskrbi vsakemu družinskemu članu lastno primerno posteljo. Je pa še obilo družin, kjer bi zmogli izdatke za novo posteljo, pa se vseeno iz navade tlačita dva v eni postelji, kar je zlasti slučaj pri zakoncih. Neravnost nismešno je, če imata fant in deklica prej vsak svojo lastno posteljo, ko se pa poročita, ko se po navadi nagmatli za oba novo delo in nove skrbi, pa se naenkrat tlačita oba v eni postelji in nimata nikoli nemotene počitka. Zelo pogosto smatrajo v kmečkih in tudi v delavskih družinah zakonci takorekoč za svojo dolžnost, da se po ženitvi odpovedo lastni postelji, tudi če za to ni nuje potrebe. Celu v gospodarsko tako trdnem kraju kakor je n. pr. Savinjska dolina, imata gospodar in gospodinja največkrat skupno posteljo, pa sta potem seveda oba prikrajšana na nemotenem nočnem počitku. Spanec je največje važnosti za vsakega delovnega človeka in zato

Razno

Iz komunistične stranke v Franciji je izstopil eden njenih najvidnejših pobornikov in znan pisatelj Paul Nizan.

Milljarde padajo iz zraka na zemljo. — Rumunija je tista srečna dežela, ki lahko trdi, da so ji zadnje čase padale milijarde iz zraka na zemljo. Kakor znano, se je spustilo v Rumuniji nič manj kot 500 poljskih vojnih letal. Ako računamo, da je vsako letalo vredno samo 2 milijona dinarjev, je v Rumuniji padla iz zraka ena cela milijarda dinarjev. Katera država bi si v sedanjem času ne želela takega blagoslova izpod neba? Poleg Rumunije je bila tega blagoslova deležna tudi Litva, kjer je pristalo okrog 90 poljskih letal.

Rumunija pa še kar naprej kupuje vojaška letala. Mnogo vojaških letal je kupila zadnje čase Rumunija v Nemčiji. Ta letala so vsa letala preko našega državnega ozemlja. Sedaj pa poročajo iz Londona, da je tudi Anglija v teh tednih poslala v Rumunijo 14 bombnikov znamke »Blenheim«. Ta letala so premerila dolgo pot iz Anglije v Rumunijo po zraku in so jih pilotirali rumunski piloti.

Bivši predsednik Poljske Moscicki je dobil dovoljenje, da se sme naseliti v Švici. Nova poljska vlada pod predstvom Raczkiewiczja je imela v Parizu prvo sejo.

Taborišče za poljske častnike uredi Nemci za 1200 častnikov pri Monakovem.

Angleško propagandno ministrstvo je razglasilo, da nevtalne države ne bodo trpele na

Bučno olje, vedno sveže in dobro, nudi tovarna bučnega olja, Maribor, Taberska ulica št. 7, pri mostu

Najcenejši zajtrk

mlečne izdelke, raznovrstna živila, sveže čajno maslo v mlekarni

M. Sader, Celje

Mariborska cesta 28

Splošno konzumno društvo POSAVJE

v ZAGORJU ob Savi r. z. z. o. z.

Prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevnih cenah. Član zadruga lahko postane vsak, ki plača Din 250 vpisnine in Din 50.— deleža. — Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček!

bi moral vsak skrbeti za to, da spi nemoteno v lastni postelji. Če imata zakonca škodo od skupne postelje v telesnem oziru, jo imata ravno tako tudi v duševnem. Človeka privlači samo to, kar mu ni vedno neposredno pred nosom, kar se mu včasih vsaj nekoliko odmakne. Ravno pri kmečkih zakoncih lahko dostikrat opazujemo, kako zelo se naveličata drug drugega, tudi če jima gospodarska skupnost niti ne dopušča misli na ločitev. Ves dan sta skupaj pri delu prav tako kakor pri jelu, ponoči sta spet kar najtesneje skupaj, pa potem ni čuda, če sčasoma ne znata več drugega kakor obrežovati se in lajati nad drugim. Malo razdalje, malo odmaknjenosti bi njune medsebojnemu razmerju samo koristilo.

Naše domače začimbe.

Začimbe in razni dodatki so največjega pomena za okus jedil. Kuharice poznajo sicer poper in papriko, kumino in lovorjevo listje, peteršilj in korenje, česen in čebulo. To pa še ni vse, treba je poznati še tudi sledeče domače začimbe:

Timijan (šivka) zboljša okus vsaki mesni jedi in klobasi. Timijan dajo tudi med perilo, ki potem lepo diši. Tudi proti mrčesu ga uporabljajo.

Mearon je priljubljena in znana dišava za mesene in jetrne klobase in za krvavice. Tudi teletine in divjega zajca ne smemo pripraviti brez majarona.

Janež rabimo pri vlaganju kumar, pri kislem zelju in pri raznih omakah. Izvrsten je janežev čaj ali pa janež vkuhan na mleku za otroke.

Brinjeve jagode izboljšajo okus vsaki postni juhi in omaki.

Koper dodajamo raznim solatam, zelenjavam, omakam, kislemu zelju itd.

Kedulja (žajbelj) ni samo izvrstno zdravilo proti prehladu in jetiki, ampak tudi dobra dišava, ki se jo ne da pogrešati pri svinjski pečenki, ribah, juham, omakah itd.

Drebnjak (snitloh) izboljša okus goveji in postni juhi, jajčnemu cvrtju itd.

Jabolčna torta.

Napravimo testo iz četrtega kuhanega, pretlačena krompirja, četrtega moke, osminke kg sladkorja, osminke surovega masla, enega jajca, enega zavitka pecivnega praška in dveh žlic mleka. Testo dobro vgneti, razdeli na dva dela in razvaljaj dva kroga. Prvi krog daj v namazani tortni kalup in naloži namj četrtega kg nastrganih jabol, preko katerih potresi dve pesti sladkorja. Pokrij z drugo polovico in peci torto eno uro.

uvozu surovin, ker bo angleška mornarica v kratkem oskrbela vse prizadete države, med njimi tudi Jugoslavijo, s potrebnimi surovinami.

Koliko dobi nemški državljani na nakaznice za živila? Živila v Nemčiji so na nakaznice. Normalna tedenska porcija znaša: 2,4 kg kruha, 500 g mesa, 80 g surovega masla, 120 g margarine ali drugih nadomestkov za mast, kakor tudi 65 g svinjskega mesa, 62 g sira, 100 g marmelade in 250 g sladkorja. Mleko dobivajo: otroci do 6 let ¼ l na dan, otroci od 6 do 14 let ¼ l na dan, dojljile pol litra na dan. Brez nakaznic se dobi krompir, zelenjava, sadje, riba in sirovka.

Galijski petrolej. Dne 27. septembra je govoril feldmaršal Göring in dejal, naglašujoč brezuspšnost blokade: »Mi (Nemčija) imamo poznansko žito, Sleski premog in galic, petrolej.« Glede galijskega petroleja Göringova izjava ne drži, ker je v ruski posesti.

10. balkanske igre, olimpijada balkanskih držav, se vrši te dni v Atenah. Grčija vodi, Jugoslavija je na drugem mestu, Rumunija na tretjem, Turčija pa na zadnjem.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekoma obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrava osebe obih spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otroe mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA